

"Hur kan socialtjänsten hitta vägen framåt?"

Hur kan socialtjänsten hitta en tydlig väg framåt som står upp för och försvarar de som mest behöver det? Vad vill och vad behöver institutionerna för socialt arbete göra för att stärka socionomutbildningen och professionen inför framtiden? Det frågar sig Heléne Nellvik, efter att ha deltagit i firandet av Socialhögskolans 101:a födelsedag. Det brådskar, konstaterar hon.

Socialhögskolan i Stockholm fyller 101 år i år. Med pompa och ståt firades utbildningen i Aula Magna. Mycket välordnat och välbesökt med både underhållning och flera tänkvärda tal.

Dekan **Yvonne Svanström** inledde festtalen med att påminna om det sociala arbetets historia. *Socialpolitiska Institutet* (Institutet för socialpolitisk och kommunal utbildning och forskning) startade 1921 som ett resultat av CSA:s (Centralförbundet för Socialt Arbete) idé om en utbildning i socialt arbete med Storbritannien och Amerika som förebild. Dagens utbildning formades i och med högskolereformen 1977 då socialt arbete till slut också blev forskningsämne. Den så kallade frihetsreformen 1993 gjorde det också lättare att ansöka om och få starta utbildningar.

2007 års högskolereform och den efterföljande Bolognaprocessen delade sedan in alla examina i grund- avancerad- och forskarnivå. Idag bedrivs socionomutbildningen vid hela 19 lärosäten med totalt 9 000 elever. Nu gäller det att bibehålla och vidareutveckla grund-, magister- och masterutbildningarna samt tillskotten av specialiseringar på avancerad nivå, så att de svarar mot de aktuella socialpolitiska frågorna, menade dekan Svanström. Hur och på vilket sätt det ska genomföras förbigicks.

Stockholms socialborgarråd **Jan Jönsson** propagerade i sitt tal för en förlängd socionomutbildning med utökade möjligheter till specialisering till skillnad från den nu mer generalistinriktade och jämförelsevis korta utbildningen. Han myntade också begreppet "samhandla", att socialtjänsten tillsammans med till exempel skolan och hälsovården krockar arm och hittar former för ett mycket tydligare och gemensamt ansvar för de barn och unga som på olika sätt befinner sig i samhällets vård. En fråga som vid det här laget har stötts och blötts i över trettio år med klen resultat.

För den viktigaste uppgiften enligt Jan Jönsson är – att ständigt ge nya livschanser och nya möjligheter till den som behöver. Att integrera teori och praktik i socialtjänsten på samma sätt som redan nu görs inom hälsovården i de så kallade akademiska vårdcentralerna menade han också är en väg framåt för att fördjupa det sociala arbetet, ta tillvara erfarenheter från fältet och omvandla dem till tillämpbar kunskap. Jag tänker genast på de "delade tjänster" som tidigare fanns, men som visade sig vara svåra att besätta då forskarna inte var särskilt intresserade av praktiken.

Gudrun Schyman å sin sida talade i sin roll som alumn sig varm för relationens och tillitens betydelse i socialtjänstens möte med dem som behöver stöd och hjälp. Mötet är grunden i allt socialt arbete hävdade hon. Finns inte den grunden hjälper inga kunskaper i världen. Hon tog flera exempel från sin egen praktik under rekordåren, när vår offentliga förvaltning byggdes ut och välfärden bara skulle byggas färdig. En tid när ekonomin var god och allt gick på högvarv. Flera viktiga samhällsreformer sjösattes, nya projekt startades och permanentades. Det fanns både kreativitet och framåtanda hos socialarbetarna, god ekonomi och välvilja hos beslutsfattarna.

Så kom 90-talets ekonomiska kris vilken ledde till både åtstramningar och nedskärningar i välfärden för barnfamiljer, arbetslösa och deltidspensionärer. Skärpta regler som kommit att bestå för dem som redan hade det sämst ställt.

Nicolas Lunabba som är ungdomsarbetare och verksamhetsansvarig för organisationen *Helamalmö* var sist ut som talare på jubileet. Han arbetar för att skapa bättre levnadsförhållanden för barn och unga i som han säger "försummade" – inte "utsatta"- områden. Lunabba vittnade i sitt tal om verkligheten i dagens socialtjänst. Han började som basketspelare och tränare, men märkte snart att barnen kom både hungriga och utan skor på fötterna till träningen. Sedan 2018 har han verkat i Nydala i Malmö med att återinföra olika välfärdsinstanser och öka tryggheten i området. Han gav oss en berättelse om ett brutalt klassamhälle där det är de unga som offras. Jag drar mig till minnes det sociala områdesarbetet ute i förorterna runt om i Sverige i slutet av 70-talet, samhällsarbetet modell Aspuddsprojektet, med ett innehåll som i mångt och mycket liknade det Lunabba nu beskriver.

Lunabba står som sinnebild för en viktig motkraft när många ropar "vargen kommer" och söker efter enkla lösningar och hårdare straff. Han är ett språkrör för alla dem som växer upp med fattigdom, rasism, kriminalitet och skjutningar i sin vardag.

Ett välfärdssamhälle bedöms ytterst utifrån hur det tar om hand sina allra svagaste. Det här borde fortsatt vara socialtjänstens viktigaste uppgifter; att åtgärda ojämlikhet och fattigdom, att väcka opinion mot orättvisor och rasism. Ge näring till en utvecklad välfärd och att delta i den socialpolitiska debatten. Att vara en röst åt dem som inte kan höras och ge beslutsfattare tydliga och klara underlag för långsiktigt hållbara insatser med respekt för varje människas lika värde som grund. Eller som **Maivor Gustafsson**, välkänd socialarbetare i Stockholm, så kärnfullt uttryckte det på sin tid; att vara snäll, väcka hopp och ha ett forskande öga.

Hur lär man ut det här? Institutionen för socialt arbete står fortsatt inför stora utmaningar. Att lära ut sådana omätbara kvalitéer som empati, omsorg, förtroendeskapande, tillit, inlevelse, aktivt lyssnande, gott omdöme och en stor portion

mod låter sig inte göras i en handvändning.

Nu ser vi i stället ett tydligt paradigmskifte i svensk välfärdspolitik. När justitieminister **Morgan Johansson** och migrationsminister **Anders Ygeman** [på regeringens presskonferens i slutet av april](#) talade sig varma för hårdare tag, strängare straff och hotade med indragna barn- och bostadsbidrag för familjer där det finns en kriminell ungdom då får jag kalla kårar. De säger att man tittar på den danska modellen.

I Köpenhamn tvingas familjer flytta i den danska statens försök för att stoppa parallellsamhällen. Stadsdelar där färre utomeuropeiska invandrare bor är målet. Här river man nu flerfamiljshus, vräker barnfamiljer och tvingar in barn på förskola för "kulturell omskolning". Den danska polisen har också fått fler och större maktmedel än de själva önskar sig av politikerna. Vad tycker migrationsministern och justitieministern att vi ska lära oss av den danska erfarenheten som nu seglar upp som en lösning och en kvick fix på svenska förortsproblem?

Nästa steg är väl SD:s förslag att utvisa hela familjen om ett barn är gängkriminellt. Allmänpreventiva och repressiva åtgärder. Är det vad socialtjänsten framåt behöver? Hur går det då med tillit, förtroende och relationsbyggande? Allmänt barnbidrag har varit en rättighet för alla som bor och har barn i Sverige oavsett inkomst sedan 1948. Ett generellt bidrag med målet att utjämna ekonomiska villkor och minska barnfattigdomen. I veckan uttalade sig också vår arbetsmarknads- och jämställdhetsminister **Eva Nordmark** och flaggade för indraget flerbarnstillägg. ["Man ska inte skaffa fler barn än man kan försörja"](#) var hennes devis.

Det Sverige som jag och många med mig hittills identifierat oss med är på väg bort. Borta är det övergripande solidaritetstänkandet, att alltid värna de svagaste oavsett om de finns här i landet eller någon annanstans på jorden. Kampen för rättvisa, jämlikhet, solidaritet, allas lika värde. Var

finns den nu? Hur kan socialtjänsten hitta en tydlig väg framåt som står upp för och försvarar de som mest behöver det? Vad vill och vad behöver institutionen för socialt arbete göra för att stärka socionomutbildningen och professionen inför framtiden? Det brådskar.

Heléne Nellvik